

Tillämpningsanvisning

I Krav- och kvalitetsbok Vårdval Vårdcentral anges i kapitel 4 att de invånare som inte gör ett aktivt val, listas på vårdcentral genom ickevalsalternativet. Ickevalsalternativet sker med automatik för de invånare som är nyinflyttade utan aktivt val eller nyfödda i Västra Götalandsregionen. Den vårdcentral som inom samma kommun är enligt vägnätet geografiskt närmast belägen invånarens folkbokföringsadress är invånarens ickevalsalternativ till dess att eget val av vårdcentral genomförs. Västra Götalandsregionen ansvarar för invånarens anslutning till vårdcentral via ickevalsalternativet.

Västra Götalandsregionen använder programmet FME för GIS-processen, som är ett ETL-verktyg för geodata och det används här för att ta fram indelningen i så kallade upptagningsområden i Vårdval Vårdcentral. Via upptagningsområden fördelas ansvar för nyinflyttade och nyfödda patienter som inte valt vårdcentral. Via upptagningsområden fördelas också ansvar för exempelvis särskilda boenden och läkare i beredskap. Syftet med att använda detta program är att på ett förbestämt, transparent och konkurrensneutralt sätt beräkna vårdcentralernas upptagningsområden och därigenom deras geografiska ansvar. Metodbeskrivning av GIS-processen i Vårdval Vårdcentral framgår av bilaga 1. Alla leverantörer i Vårdval Vårdcentral har genom att teckna kontrakt godkänt detta sätt att fördela upptagningsområden.

Intressenter kan på Vårdgivarwebben ta del av kartan som anger varje vårdcentralens upptagningsområde.

Metodbeskrivning GIS-process Vårdval Vårdcentral

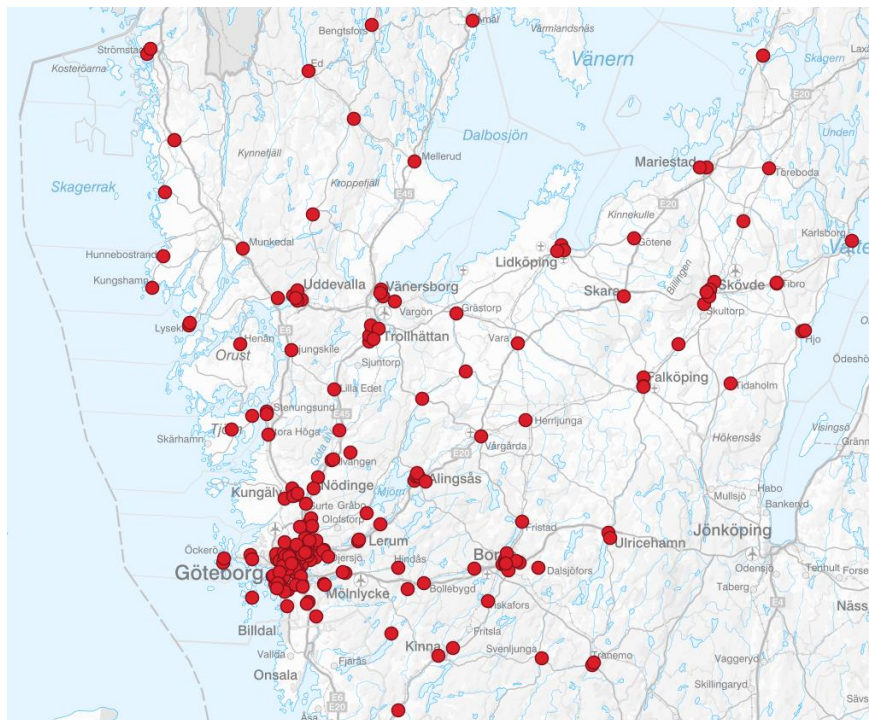
Introduktion

Detta dokument beskriver översiktligt Västra Götalandsregionens GIS-process för [Vårdval Vårdcentral](#).

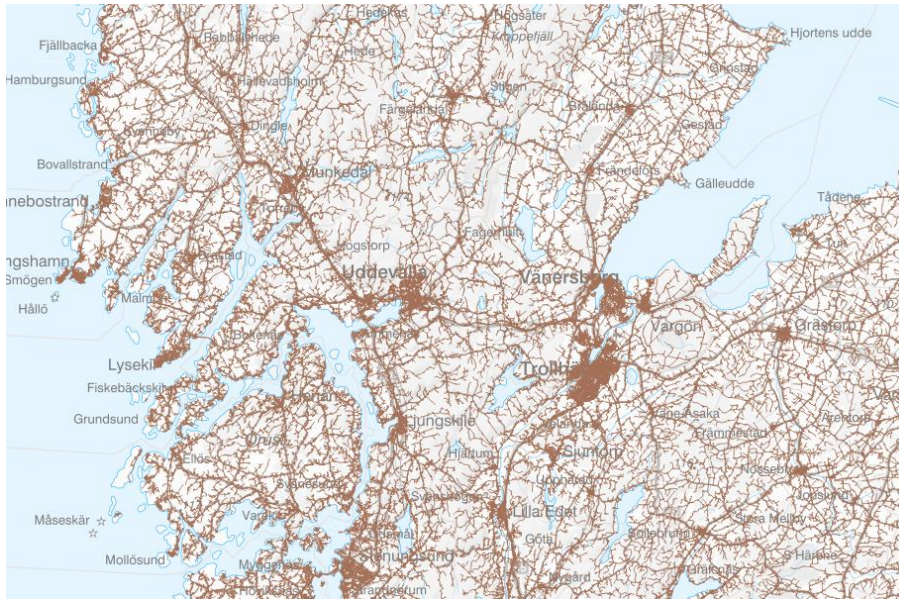
Underlag

De underlag som används är:

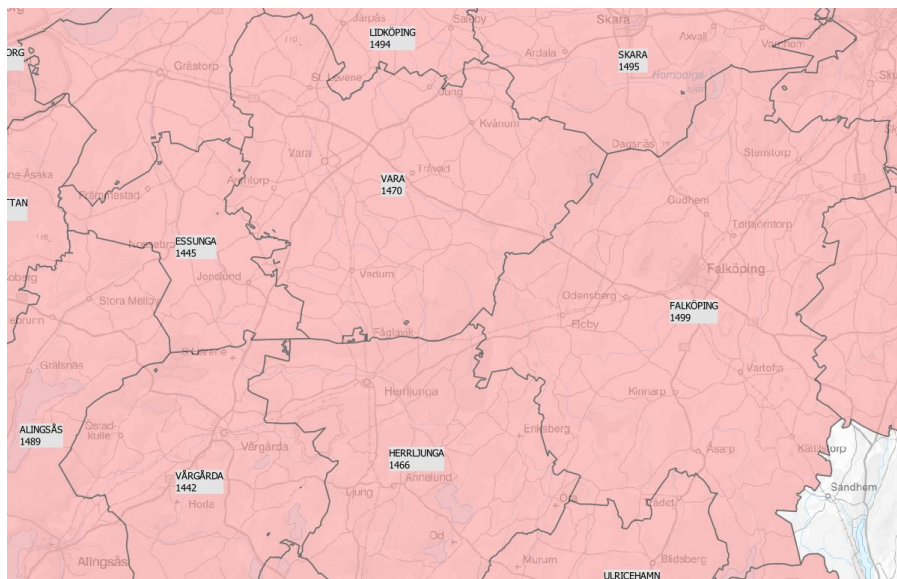
- Vårdcentraler, sammanställda i en textfil, inkl. koordinater.
- Vägnet: Nationell vägdata (NVDB), <https://www.nvdb.se/sv>, produkten ”Vägdata för transportplanering”. Cykelvägnetet filtreras bort, så att endast bilvägnetet används.
- Kommungränser från Lantmäteriet
- Fastighetsinformation från Lantmäteriet

Figur 1. Vårdcentralernas placering

Figur 2. Vagnät

Figur 3. Kommungränser

GIS-process

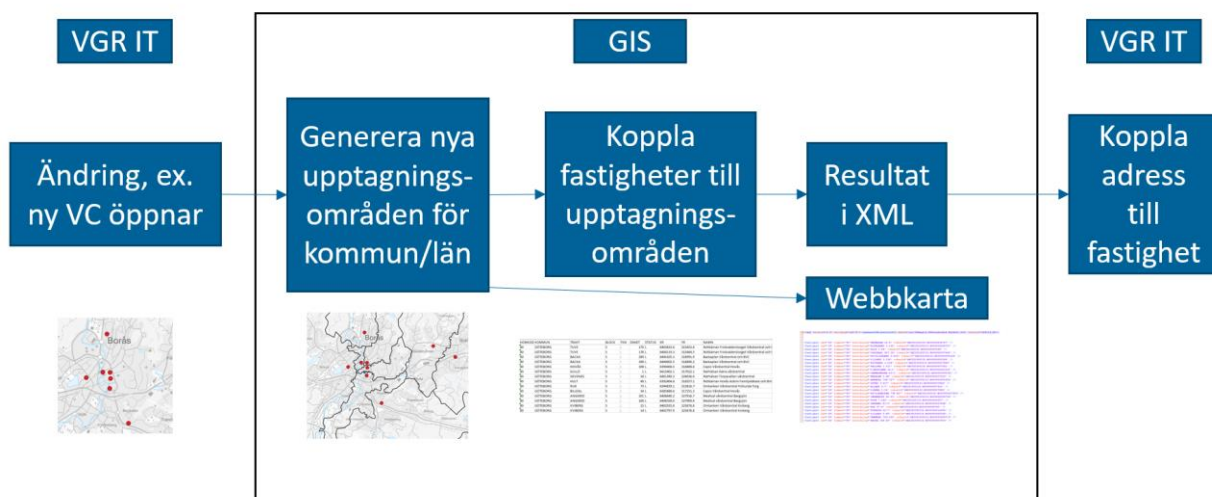
GIS-körningar görs vid dessa tillfällen:

- Två gånger per år (vår och höst) uppdateras de externa underlagen, exempelvis vagnät och fastighetsinformation. Körning görs för hela länet.
- När utbudet av vårdcentraler förändras, exempelvis när en ny vårdcentral öppnar, görs körning för de aktuella kommunerna. Detta innebär vanligen cirka 5-10 körningar per år.

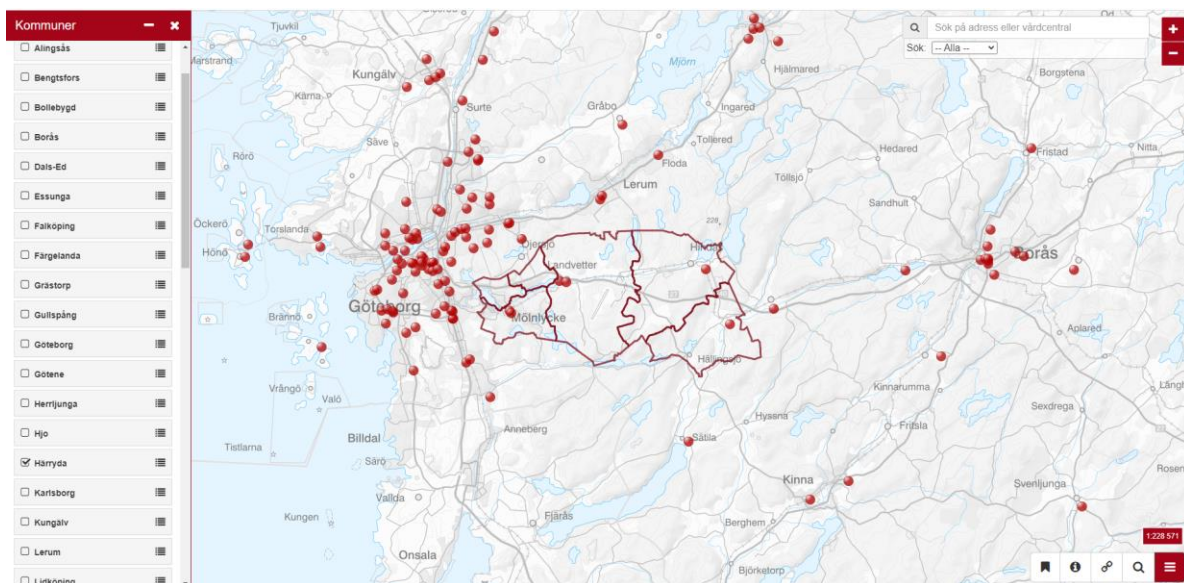
GIS-processen består av följande steg:

1. I de fall en ny vårdcentral öppnar, tas koordinater i SWEREF 99 TM fram för den aktuella adressen och läggs in i IT-stödet.
2. Upptagningsområden för alla vårdcentraler genereras för de aktuella kommunerna. Inom respektive upptagningsområde är det närmast till utpekad vårdcentral enligt vägnätet, dvs närhetsprincipen. Upptagningsområdena bryts vid kommungränserna, så att en vårdcentral endast kan ha upptagningsområde i den kommun där den ligger. Observera att det förekommer fall av kommunenklaver, där en del av en kommun ligger inne i en annan kommun, ex. Lilla Edet.
3. Alla fastighetsytor i de aktuella kommunerna knyts till det upptagningsområde som fastighetsytans centrumpunkt befinner sig i.
4. Resultatet skrivs som en XML-fil, som innehåller samtliga fastighetsbeteckningar med tillhörande vårdcentral.
5. Manuell granskning av resultatet enligt ett färdigt testprotokoll.
6. Filen skickas till IT. Uppgifterna från folkbokföringen innehåller fastighetsbeteckning och varje person kan därför knytas till närmaste vårdcentral.
7. Vid kommande månadsskifte:
 - a. Webbkartan på <https://vgpv.vgregion.se/> uppdateras
 - b. Vårdval Vårdcentralers öppna data på dataportal.se uppdateras

Steg 2, 3, 4 och 7 genomförs med hjälp av programmet [FME](#). Granskningen i steg 5 genomförs huvudsakligen med hjälp av programmet [QGIS](#).

Figur 4. GIS-processen för Vårdval Vårdcentral

Figur 5. Webbkartan med vårdcentraler och upptagningsområden.

Felkällor

Kända, potentiella felkällor är:

- Underlag
 - Skillnader mellan kommuner i hur adresserna placeras, exempelvis i huskropp eller nära tomtgräns.
 - Det har förekommit diskussioner om vilken adress som ska gälla för en vårdcentral.
 - I ett fåtal fall är fler än en vårdcentral registrerade på exakt samma adress. I dessa fall har placeringarna flyttats manuellt, vilket kan få stora effekter på upptagningsområdena, sannolikt utan att vårdcentralerna kan överblicka effekterna i förväg. Metod för att hantera detta är att flytta isär vårdcentralerna 10 meter i västlig respektive östlig riktning.
 - De koordinater som används för vårdcentralernas placeringar hämtas från Lantmäteriets belägenhetsadresser, men pga IT-stödets utformning avrundas koordinaterna till närmaste heltal. Koordinaterna kan därmed skilja sig upp till ett par decimeter mot Lantmäteriets originaluppgifter.
 - Det finns brister i vägnätet, exempelvis i klassning av väglänkarna.
 - Externa underlag uppdateras två gånger per år och under året kan förändringar göras i den fysiska miljön, exempelvis förändrat vägnät. Dessa förändringar fångas inte upp av Vårdval Vårdcentral förrän vid följande uppdatering av underlagen.
- Metod
 - Exakt vilket urval av vägnätet som ska användas kan diskuteras, med avseende på exempelvis vägens underlag (grus, asfalt etc) och väghinder.
 - När upptagningsområdena beräknas, tas ej hänsyn till väglänkarnas köriktning.

- För att undvika att vårdcentraler på en återvändsgata får mycket små upptagningsområden, skapas ”stjärnor” med extra väglänkar. Dessa väglänkar är manuellt satta till 200 m. Se figur 6 nedan.

Figur 6. Stjärnor med adderat vägnät.

- I ett par fall uppstår enklaver, där små ”öar” finns inne i upptagningsområden, vilket är svårt att motivera. Se figur 7 nedan.

Figur 7. ”Öar” inne i upptagningsområdena

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Västra Götalandsregionen, Primärvård och regionövergripande verksamheter

Innehållsansvar: Anna Aronsson, (annar41), Regionutvecklare

Godkänd av: Kaarina Sundelin, (kaasu1), Direktör

Dokument-ID: OSN11757-1980785390-97

Version: 3.0

Giltig från: 2025-07-16

Giltig till: 2027-07-16